

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Tiešsaistes platformas un digitālais vienotais tirgus: Eiropas izdevības un uzdevumi””

(COM(2016) 288 final)

(2017/C 075/20)

Ziņotājs: **Thomas McDONOGH**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 25.5.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	15.11.2016.
Pieņemts plenārsesijā	14.12.2016.
Plenārsesija Nr.	521
Balsojuma rezultāts	175/0/3
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas iesniegto rīcības plānu, kurā paredzēts pārskatīt direktīvu par telekomunikāciju un direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, ņemot vērā tā saukto *OTT (over-the-top)* tiešsaistes sakaru pakalpojumu nozīmi, un sagatavot sarakstu ar platformu veiktajiem brīvprātīgiem pasākumiem (vēlāk tas varētu kalpot par pamatu vadlīniju izstrādei), veikt padziļinātu pētījumu par uzņēmumu savstarpējās (*B2B*) sadarbības praksi, finansēt atklāto datu projektus un, iespējams, izstrādāt stratēģiju, kas veicinātu un atbalstītu konkurētspējīgu ES platformu radīšanu.

1.2. EESK uzsver, ka daudzas tiešsaistes platformas ir nozīmīga sadarbīgās ekonomikas sastāvdaļa, un vēlreiz apstiprina savus secinājumus par sadarbīgo ekonomiku, jo īpaši par patērētāju aizsardzību, darba ņēmējiem un pašnodarbinātajiem.

1.3. Tomēr EESK pauž bažas par to, ka digitālajā tirgū notiekošo attīstību nevar salīdzināt ar tempu, kādā ES izstrādā tiesību aktus un stratēģijas, nemaz nerunājot par to īstenošanu dalībvalstu līmenī. EESK vēlētos zināt, kādā veidā varētu uzlabot koordināciju starp dažādiem dalībniekiem Komisijā un dalībvalstīs un kādi mehānismi varētu būt lietderīgi šajā nolūkā.

1.4. Komiteja uzsver vajadzību novērst sadrumstalotības risku un to, ka ir nepieciešama saskaņota ES pieeja. Pretējā gadījumā atšķirīgi valstu tiesību akti radīs nenoteiktību, vēl vairāk sarežģīs jaunuzņēmumu paplašināšanās iespējas un varbūt ierobežos digitālo pakalpojumu pieejamību. Tas ir jo īpaši steidzami jāatrisina, ņemot vērā, ka dažas dalībvalstis jau ir uzsākušas vai apsver uzsākt tādu konkrētu pasākumu ieviešanu, kas ļautu apkarot negodīgu tirdzniecības praksi, un tas var radīt digitālā vienotā tirgus sadrumstalotības risku.

1.5. Paziņojumā nav ietverti konkrēti priekšlikumi, un tajā izklāstīts maz atbilstīgu risinājumu. Lai arī daži risinājumi ir ieskicēti, atbildes uz patiešām svarīgiem jautājumiem par to, vai platformas dažos tirgos nenodara kaitējumu saviem piegādātājiem, ir atliktas uz vēlāku laiku.

1.6. Tiešsaistes platformu izplatība ir radījusi būtiskas priekšrocības piegādātājiem, patērētājiem, kā arī ekonomikai un cilvēku dzīvesveidam kopumā. Tomēr jautājumi rodas un radīsies, un tāpēc EESK iesaka precīzāk noteikt, kas ir vislielākais kaitējums uzņēmumiem un patērētājiem, un pēc tam efektīvi un rūpīgi izpētīt, cik lielā mērā attiecīgās problēmas skar visas tiešsaistes platformas, ir raksturīgas konkrētām nozarēm vai atsevišķiem uzņēmumiem. EESK aicina arī veidot starpnozaru sadarbību un uzraudzīt tiešsaistes platformu attīstību, lai risinātu jautājumus, kas rodas laika gaitā.

1.7. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir nolēmusi noskaidrot pasākumus, kas gan profesionālajiem, gan privātajiem lietotājiem atvieglotu datu apmaiņu un pārnesamību starp dažādām tiešsaistes platformām un mākoņdatošanas pakalpojumiem.

1.8. EESK aicina īstenot programmas, kas ļautu palielināt izpratni un nodrošinātu labākas digitālo līdzekļu lietošanas prasmes visu vecumu iedzīvotājiem, tai skaitā arī jaunākajiem un gados vecākajiem iedzīvotājiem, kuri pieder pie visne aizsargātāko grupas. EESK atzinīgi vērtētu to, ja sistematiska digitālo līdzekļu lietošanas prasmju apmācība tiktu ieviesta kā Eiropas standarts.

1.9. EESK aicina Komisiju izvērtēt, vai ir nepieciešams, lai platformas piedāvā lietotājdraudzīgus kopsavilkumus un skaidri norāda uz individualizētām cenām un principu, pēc kāda tiek sarindoti rezultāti, kā arī nodrošina beznosacījumu un administratīvi vienkāršu veidu, kā īstenot tiesības tikt aizmirstam.

1.10. EESK atzinīgi vērtē Komisijas piezīmi, ka tā kopā ar tiešsaistes platformām izstrādā rīcības kodeksu, kura mērķis ir cīnīties pret nauda runām tiešsaistē un nepilngadīgajiem kaitējošu saturu. Komiteja tomēr uzskata, ka jānosaka arī kādas sankcijas tiem, kas ir informēti par šāda satura esamību, bet to neizdzēš.

1.11. Komiteja pauž sarūgtinājumu, ka Komisija kārtējo reizi nav pievērsusi uzmanību tiešsaistes platformu sociālajai dimensijai. EESK uzsver, ka platformu sociālā atbildība pret saviem darbiniekiem – gan pastāvīgi nodarbinātajiem, gan tiem, kas strādā atbilstīgi jaunajiem nodarbinātības veidiem, – ir jādefinē precīzāk. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš jaunajiem nodarbinātības veidiem, un godīgi darba apstākļi, pienācīga sociālā aizsardzība, drošība un veselības aizsardzība darbā, apmācība, tiesības uz darba koplīgumu un arodbiedrību tiesības ⁽¹⁾ būtu jānodrošina visiem platformu darbiniekiem, ņemot vērā problēmjautājumus, ko sadarbīgajā ekonomikā radījušas tiešsaistes platformas.

1.12. Iebilstot Komisijas vērtējumam, ka lielā mērā pietiek ar spēkā esošo tiesisko regulējumu, komiteja aicina izstrādāt ES regulējumu par kolektīvo darbu (*crowd working*), lai tādējādi novērstu, ka tiek iedragātas vai netiek ievērotas minimālās algas likmes, darba laika noteikumi un sociālā nodrošinājuma noteikumi.

1.13. EESK mudina Komisiju izanalizēt fiskālos aspektus saistībā ar tiešsaistes platformu darbību, lai apkarotu praksi, kas ir pretrunā ar vienlīdzīgu konkurenci.

2. Komisijas paziņojuma kopsavilkums

2.1. Pamatojoties uz neseno paziņojumu un dienestu darba dokumentu, kā arī digitālā vienotā tirgus stratēģiju kopumā, Komisija vēlas sekmēt tiešsaistes platformu inovāciju un efektīvu konkurenci un vienlaikus aizsargāt patērētāju tiesības un privātumu.

2.2. Paziņojumā aprakstīti **tiešsaistes platformu novērtējumā apzinātie galvenie aspekti un izklāstīta Komisijas turpmākā pieeja tiešsaistes platformu jautājumā.**

2.3. Paziņojumā nav ierosināts visaptverošs jaunu ES noteikumu kopums, kas attiektos uz platformām.

2.4. Komisija ierosina ieviest nevis preventīvus noteikumus, kas inovāciju varētu nomākt, bet gan vien regulējošus pasākumus, kuri ļauj risināt nepārprotami konstatētās problēmas saistībā ar konkrētām tiešsaistes platformu kategorijām vai darbībām.

2.5. Komisija atzīst, ka ir dažāda veida un dažāda apjoma tiešsaistes platformas, kas pastāvīgi mainās, un tas nozīmē, ka nav vienprātības par vienu vienīgu tiešsaistes platformu definīciju.

2.6. Pēc Komisijas domām, vienādas pieejas izmantošana visu platformu regulēšanā nebūtu atbilstīgs veids, kā risināt dažāda veida tiešsaistes platformu radītos problēmjautājumus.

2.7. Komisija atzīst, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums lielā mērā ir pietiekams un ļauj regulēt platformas, lai arī šis tiesiskais regulējums nav viennozīmīgi vienas regulējošas iestādes kompetencē.

⁽¹⁾ OV C 71, 24.2.2016., 65. lpp.

2.8. Paziņojumā izklāstīts ceļvedis un turpmāko pasākumu principi:

- **vienādi darbības noteikumi salīdzināmiem digitālajiem pakalpojumiem,**
- **tiešsaistes platformu atbildīga darbība, lai aizsargātu pamatvērtības,**
- **caurskatāmība un godīgums lietotāju uzticības saglabāšanai un inovācijas nodrošināšanai,**
- **atvērti un nediskriminējoši tirgi datvirzītā ekonomikā.**

2.9. Komisija, izmantojot, iespējams, deregulāciju un īpašus noteikumus attiecībā uz OTT komunikācijas pakalpojumu sniedzējiem, centīsies nodrošināt vienlīdzīgu regulējumu **telesakaru** jomā.

2.10. Komisija apsvērs, vai **direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju** būtu jāattiecina arī uz tiešsaistes saziņas pakalpojumiem.

2.11. Komisija ierosina jaunajā **Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā** noteikt, ka video koplietošanas platformām jāuzņemas jauni pienākumi cīņā pret kaitīgu saturu.

2.12. Komisija izvērtēs tiešsaistes starpnieku **atbildības** režīmu, tostarp šādus aspektus:

- vai, ieviešot brīvprātīgus pasākumus cīņai ar nelegālu saturu tiešsaistē, ir vajadzīgas vadlīnijas par atbildību,
- vai vajadzīgas oficiālas paziņošanas un rīcības procedūras.

2.13. Komisija turpinās veicināt koordinētus ES mēroga **pašregulācijas** pasākumus, ko tiešsaistes platformas īsteno cīņā pret nelegālu saturu tiešsaistē (un regulāri izvērtēs šāda darba efektivitāti).

2.14. Tiešsaistes platformas tiks mudinātas cīnīties pret neīstām un maldinošām atsauksmēm.

2.15. Komisija 2017. gadā nāks klajā ar elektroniskās identifikācijas sadarbības principiem un vadlīnijām.

2.16. Jauni **autortiesību** priekšlikumi, kurus nesēn pieņēma Komisija, ir paredzēti tam, lai taisnīgāk sadalītu vērtību, ko rada tiešsaistes platformas, tiešsaistē izplatīdamas ar autortiesībām aizsargātu saturu.

2.17. **Regula par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā** ir iesniegta kopā ar atzinumā izskatāmo paziņojumu, lai panāktu, ka pārrobežu situācijās efektīvāk piemēro ES patērētāju tiesību aktus.

2.18. Komisija ir pārskatījusi vadlīnijas attiecībā uz **Negodīgas komercprakses direktīvu**, un tās tiks pieņemtas kopā ar paziņojumu. Turklāt, 2017. gadā veicot ES patērētāju un tirgvedības regulējuma atbilstības pārbaudi, tā izvērtēs, vai saistībā ar platformām ir papildu vajadzība atjaunināt spēkā esošos patērētāju aizsardzības noteikumus.

2.19. Komisija plāno veikt padziļinātu pētījumu par **uzņēmumu savstarpējās** sadarbības praksi tiešsaistes platformu vidē, lai līdz 2017. gada pavasarim izvērtētu, "vai ir nepieciešami ES papildu pasākumi".

2.20. Komisija plāno izanalizēt, kādi šķēršļi varētu rasties vienotajā ES datu tirgū, ņemot vērā juridisko nenoteiktību īpašumtiesību un datu izmantojamības vai pieejamības jomā, un, izstrādājot **brīvas datu plūsmas iniciatīvu**, kura plānota 2016. gada beigās, noskaidrot pasākumus, kas atvieglotu datu maiņu un pārnesamību.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Lai nākamajā desmitgadē Eiropa varētu sasniegt izaugsmi, kas pārsniedz līdzšinējo robežu, proti, 1,5 % IKP gadā, izšķiroša nozīme būs dinamiskai digitālajai ekonomikai (sk. ziņojumu, ko izstrādājusi Pasaules Ekonomikas foruma Vispasaules programmas padome Eiropas jautājumos).

3.2. Tiešsaistes platformas ir kļuvušas par dažiem no vērtīgākajiem un ietekmīgākajiem uzņēmumiem pasaulē, un to nozīme pasaules ekonomikā turpinās palielināties.

3.3. ES šobrīd veido tikai 4 % lielāko tiešsaistes platformu kopējās tirgus kapitalizācijas (²).

3.4. Aptuveni uz 50 lielajiem ES elektronisko sakaru operatoriem attiecas 28 dažādi valstu tiesību akti, bet sešus lielos operatorus ASV tirgū un trīs lielākos operatorus Ķīnas tirgū reglamentē vienots tiesiskais regulējums (³).

3.5. Ar tiešsaistes platformām saistītas problēmas ir radījušas spiedienu, liekot rīkoties dalībvalstu līmenī, un ir palielinājušas sadrumstalotību.

3.6. Līgumtiesību un patērētāju aizsardzības saskaņošanai ir ārkārtīgi svarīga nozīme ilgtspējīgas attīstības un tiešsaistes platformu paplašināšanas jomā.

3.7. EESK mudina galveno uzmanību pievērst leģislatīvām un neleģislatīvām iniciatīvām, kuras jāiesniedz līdz 2016. gada beigām un kuru mērķis ir izveidot pilnībā integrētu digitālo vienoto tirgu. 2016. un 2017. gadā izšķirsies, vai Eiropa izveidos digitālu ceļvedi konkurētspējas un izaugsmes veicināšanai vai arī ieslīs "digitālajā viduvējbā".

3.8. Paziņojumā ir minētas vairākas jomas, kurās Komisija ir konstatējusi problēmas, taču trūkst faktu, lai izņemtu, kāda rīcība, ja vispār, ir vajadzīga. Runa ir galvenokārt par uzņēmumu savstarpējās sadarbības jautājumiem. Pirms pieņemt lēmumu 2017. gada pavasarī, Komisija ierosina veikt sīkāku izpēti sešu mēnešu garumā.

3.9. Komiteja cer, ka pēc tam, ka Komisija nākamā gadā sākumā būs nākusi klajā ar izpētes secinājumiem minētajā jautājumā, notiks nākamās svarīgās debātes.

3.10. Pārmērīgs vai neelastīgs regulējums varētu apdraudēt tiešsaistes platformu pozitīvo ieguldījumu ES digitālajā ekonomikā, un izmaiņas regulējumā nedrīkst notikt uz patērētāju un darba ņēmēju aizsardzības rēķina.

3.11. Vienlīdzīgi konkurences apstākļi, kas digitālajā vienotajā tirgū nodrošināti salīdzināmiem digitālajiem pakalpojumiem, nedrīkst nedz negatīvi ietekmēt nodokļu ieņēmumus, nedz vēl vairāk veicināt uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzes samazināšanu, ļaujot uzņēmumiem maksāt nodokļus atbilstīgi vienas valsts tiesību aktiem, pat ja vērtība ir radīta citā valstī. Peļņas nodoklis ir jāmaksā tur, kur tiek veikta attiecīgā saimnieciskā darbība.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Saskaņā ar Komisijas aprakstu platformas parasti uzskata par divpusējiem vai daudzpusējiem tirgiem, kuros lietotāji kontaktā viens ar otru nonāk, pateicoties platformas operatoram, kas atvieglo mijiedarbību.

4.2. Tomēr Komisijas sarakstā, kas aptver sociālos plašsaziņas līdzekļus un meklētājprogrammas, kā arī maksājumu sistēmas un reklāmas platformas, nav ietverti tradicionālo platformu uzņēmumi, kas tagad darbojas tiešsaistē, savukārt ir iekļautas dažas digitālās platformas, kuras nav daudzpusējas.

⁽²⁾ COM(2016) 288 final.

⁽³⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

4.3. Turklāt Komisijas sarakstā nav iekļauts arvien pieaugošais skaits platformu, kurās tiek piedāvāts darbspēks. Tādējādi netiek risinātas šīm platformām raksturīgās problēmas, jo īpaši attiecībā uz godīgu darbu un pienācīgu sociālo aizsardzību. Lai nodrošinātu, ka darba ņēmēju tiesības un darba standartus nevar apiet un ka šos standartus ievēro, EESK aicina izstrādāt tiesību aktu par tiešsaistē/platformās nodarbināto personu darba tiesībām un aizsardzību, it īpaši to, kas strādā atbilstīgi jaunajiem nodarbinātības veidiem⁽⁴⁾. Tiešsaistes platformās nodarbinātās personas tādā tiesību aktā būtu jādefinē kā darba ņēmēji, jāatzīst viņu darba attiecības, jāgarantē viņu tiesības uz tādu pašu attieksmi kā pret pastāvīgi nodarbinātajiem un jānodrošina šo noteikumu efektīva izpilde (piemēram, *AppJobber*, *Applause*, *Clickworker*, *content.de*, *Crowd Guru*, *Designenlassen.de*, *Freelancer*, *greatcontent*, *Jovoto*, *Local Motors*, *Microworkers*, *MyLittleJob*, *Streetspotr*, *Testbirds*, *testIO*, *Textbroker*, *Twago*, *Upwork*, *99designs*).

4.4. Pirmatnācēja priekšrocības ir ļoti izteiktas, un tāpēc var būt grūti konkurēt ar platformām, kas spēj veiksmīgi izmantot tīkla efektus un ir neizbēgami tirdzniecības partneri uzņēmumiem.

4.5. Tiešsaistes strīdu izšķiršanas platformu varētu izmantot alternatīvai strīdu izšķiršanai uzņēmumu savstarpējo domstarpību gadījumā, taču vispirms būtu jānodrošina tiešsaistes strīdu mehānisma efektīva īstenošana uzņēmumu un patērētāju strīdiem.

4.6. Vērsties konkurences iestādēs sūdzību iesniedzējus attur bailes no komerciāliem pretpasākumiem, ko varētu veikt tiešsaistes platformas, no kurām viņi ir atkarīgi. EESK iesaka izstrādāt jaunus pasākumus, kas šajos tirgos ļautu aizsargāt sūdzību iesniedzējus.

4.7. Tīmekļa vietņu pārvaldītāji un interneta pakalpojumu sniedzēji, kas viņiem nodrošina piekļuvi, bieži strādā ārpus Eiropas vai slēpj savu identitāti. Izpildraksti, kas sākotnēji bija paredzēti interneta pakalpojumu sniedzējiem, kuri uzturēja tīmekļa vietnes ar pirātražojumu saturu, un kas ļāva bloķēt nelikumīgu saturu, var būt vērtīgs instruments tiesību turētājiem, un tīmekļa vietņu bloķēšanas rīkojumus var izmantot un tie ir arī izmantoti, lai zīmulus un patērētājus aizsargātu pret viltotu preču pārdošanu tiešsaistē.

4.8. ASV riska kapitāla tirgus spēcīgā pozīcija salīdzinājumā ar ES ir vēl viens stimuls jaunajiem uzņēmumiem darbību pārcelt uz ASV.

4.9. Kad iegādājas uzņēmumus ar nelielu apgrozījumu, pašlaik nav prasības paziņot par to pat tad, ja iegādātā uzņēmuma rīcībā ir komerciāli vērtīgi dati vai tam ir ievērojams tirgus potenciāls. Pašreizējo apvienošanās kontroles sistēmu varētu mainīt, līdztekus apgrozījuma robežvērtībām to papildinot ar papildu paziņošanas prasībām attiecībā uz darījumu apjomu.

4.10. Konkurences iestādes varētu plašāk izmantot pagaidu pasākumus un laika ierobežojumus, lai paātrinātu izpildi strauji mainīgajos tirgos.

4.11. Tiešsaistes platformas bieži pieprasa saviem lietotājiem sniegt dažāda veida informāciju, kas nav tieši saistīta ar attiecīgās platformas saturu, un prasa, lai viņi piekristu noteikumiem, kurus lietotāji citādi būtu noraidījuši, taču kuriem viņi piekrīt, lai varētu izmantot platformas pakalpojumus.

4.12. Personas dati ir valūta mūsdienu digitālajā tirgū, taču daudzi patērētāji acīmredzami neapzinās, ka viņi pārdod savus personas datus, lai piekļūtu tā sauktajiem bezmaksas pakalpojumiem, un ka viņu dati var tikt pārdoti vai nodoti trešām personām. Turklāt neatkarīgi no spēkā esošajiem un plānotajiem patērētāju aizsardzības pasākumiem starp interneta lietošanu un privātās dzīves aizsardzību, no tehniskā aspekta raugoties, pastāv pretruna, jo vienmēr pastāv iespēja, ka augsti kvalificētiem speciālistiem izdodas piekļūt praktiski jebkādiem datiem. Tāpēc visu vecumu iedzīvotāji, tai skaitā arī jaunākie un gados vecākie iedzīvotāji, kuri pieder pie visneaizsargātāko grupas, jāinformē par šādu draudu eksistēšanu.

Briselē, 2016. gada 14. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ OV C 303, 19.8.2016., 54. lpp.